

รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะ
การคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

A MODEL OF LEARNER-CENTERED INSTRUCTION TO PROMOTE
CRITICAL THINKING SKILLS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT
IN PSYCHOLOGY COURSES FOR STUDENTS
IN FACULTY OF EDUCATION, CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

พวงพยอม ชิดทอง¹, ปวีณา ไชลิต², ปภัส ฉัตรยาลักษณ์³, พัดชา ปินทะดิษ⁴ และ สิริกาญจน์ สง่า⁵
Puangpayorm Chidthong¹, Paweena Kosito², Paphat Chatyaluk³, Patcha Pinthadit⁴
and Sirikarn Sa-Nga⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช่างเผือก ต.ช่างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300^{1,2,3,4,5}
Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Muang District,
Chiang Mai, 50300^{1,2,3,4,5}

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับนักศึกษา ประชากรได้แก่ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 12 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษามีดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในภาควิชาจิตวิทยามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในลำดับแรก ลำดับสุดท้ายคือการจัดบรรยายภาคในชั้นเรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

^{3,4,5} อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

2. รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยา โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งรูปแบบการสอนดังกล่าวมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 แผนการสอน ประกอบด้วย (1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (2) ขั้นตอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 9 เทคนิค ได้แก่ การใช้คำถาม กรณีศึกษา บทบาทสมมติ ความร่วมมือ วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ศูนย์การเรียนรู้ ปัญหาเป็นฐาน โครงการเป็นฐาน การวิจัยเป็นฐาน (3) ชั้นสรุปการนำไปประยุกต์ใช้ (4) ชั้นประเมินผล

2.2 การจัดสิ่งส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรมีการจัดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยืดหยุ่น จัดรูปแบบโต๊ะเก้าอี้เหมาะสม โดยครูควรเตรียมความพร้อมในการสอน และสร้างความรู้สึกละaxedภัย เคารพความคิดของผู้เรียน ยอมรับความคิดแปลกใหม่ อำนวยความสะดวก และผู้เรียนควรมีบทบาทโดยควรตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ช่างสังเกต ซักถาม มีอารมณ์ขัน

2.3 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 42 ข้อ จาก 16 สถานการณ์ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความเที่ยงจากการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.45

2.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยาทั้ง 5 รายวิชา ได้แก่ รายวิชาจิตวิทยาสำหรับวิชาชีพครู รายวิชาจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล รายวิชาการวิจัยทางจิตวิทยา รายวิชาการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาและรายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดกับจุดประสงค์ (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 มีจำนวนข้อคำถามที่มีความยากอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม อย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของแต่ละรายวิชาและมีจำนวนข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ ($r \geq .20$) อย่างน้อยร้อยละ 40 ขึ้นไปของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของแต่ละรายวิชา สำหรับค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณจากสูตร KR-20 ความเชื่อมั่นของทั้ง 5 รายวิชา มีค่าระหว่าง .70 – .95

คำสำคัญ : รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate the current states of learner-centered approach promoting critical thinking skills and to develop a model of the learner-centered instructions to promote critical thinking skills and academic achievement in psychology courses. The population was a group of 12 faculty members in Department of Psychology, Chiang Mai Rajabhat University. The research instrument was the questionnaire inquiring on towards current states of learner-centered approach. The statistics used for the data analysis were arithmetic mean and standard deviation. The results revealed that:

1. The opinions on the current states of learner-centered approach was found at a high level. The first aspect was learning-centered teaching, whereas the last aspect was management of classroom atmosphere promoting critical thinking skills.

2. The model of the learner-centered instructions to promote critical thinking skills and academic achievement in psychology courses consisted of four components as follows:

2.1 Lesson plans including (1) learning objectives, (2) instructional procedures and nine techniques of learner-centered instructional activities: inquiry-based learning, case study, role playing, cooperative learning, 4 MAT teaching, learning center, problem-based learning, project-based learning, and research-based learning, (3) conclusion and application, and (4) evaluation

2.2 Classroom management promoting thinking skills should include flexible as well as friendly atmosphere and appropriate physical classroom management. Teachers' roles should include preparing for class, creating psychological safety climate, respecting learners' ideas, accepting new ideas, and facilitating learners. Learners' roles should include setting learning goals, having positive attitudes towards learning, being inquisitive and observant, and having a sense of humor

2.3 The critical thinking test consisted of 42 items of 16 scenarios including critical thinking processes and according to critical thinking behaviors with the IOC between .67 and 1.00 and the reliability (Cronbach's coefficient alpha) of .45

2.4 The achievement tests in five psychology courses: Psychology for Teaching Profession, Psychology of Individual Differences, Research in Psychology, Learning Management of Sex Education, and Introduction to Industrial and Organizational Psychology, were objective tests with the Index of Item – Objective Congruence (IOC) between .67 – 1.00, and at least 60 percent of all items in the test had the proper value of difficulty (P-value), and at least 40 percent

of all items in the tests met the criterion of discrimination (R-value) ($r \geq .20$), with reliability (KR-20) between .70 – .95.

KEYWORDS: Model of Learner-Centered Instruction, Critical Thinking Skill, Academic Achievement.

ความสำคัญของปัญหา

สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองสังคม และวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องปรับกระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ดังนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) จึงระบุให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนมากกว่าการท่องจำ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ยังระบุว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิด ดังนั้นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางความคิดด้านเหตุผล การไตร่ตรอง การคิดทบทวน การหาข้อมูลก่อนด่วนสรุปหรือการสรุปใด ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) และแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา

(สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 อ้างถึงใน คิวภรณ์ สองแสน, สมบัติ คชสิทธิ์, บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, และ ลลิตพร พิษยกุล, 2557) ระบุว่าแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตามสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ข้อ 1 คือ ต้องพัฒนาคนให้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เช่นในมาตรา 24 ข้อ 2 ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทำให้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (พรทิพย์ ศิริภัทราชัย, 2556) และจากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการสอนให้นักเรียนคิดเป็นนั้น พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิ วิธีการสอน บรรยากาศการเรียนการสอน บทบาทครูและบทบาทผู้เรียน เนื่องจากกระบวนการคิดไม่ได้มีลักษณะเป็นเนื้อหาที่ครูจะสามารถมองเห็นและนำไปสอนได้ง่าย แต่การคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการ ดังนั้นครูจึงควรสอนการคิดในลักษณะของการสอนด้านกระบวนการด้วย

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดมีหลายประการ เช่น บทบาทของครู บทบาทของผู้เรียนและการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่ง Hillgard (1962,

อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2545) กล่าวถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียนว่าครูต้องไวและให้ความสำคัญแก่ความคิดใหม่ ๆ ของผู้เรียน ครูต้องอดทนต่อความไม่เข้าใจและข้อผิดพลาดเล็กน้อยของเด็ก สำหรับด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนนั้น (Osborn, 1973 อ้างใน อารี รังสินันท์, 2545) ได้ย้่าว่าบุคคลจะคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความปลอดภัยทางจิตและบรรยากาศที่กระตุ้นให้คิดซึ่ง (Smith, 1971 อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2545) สนับสนุนว่าสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก ได้แก่ บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงสรุปได้ว่าเทคนิคการสอน บรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทของครู บทบาทของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาทักษะการคิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ดังผลการวิจัยของ ยศ ทรัพย์เย็น (2547) เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษากับความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาเขตบางเขนและวิทยาเขตกำแพงแสน พบว่านิสิตมีความเห็นว่ากิจกรรมการสอนของอาจารย์ ด้านวิธีการสอน ด้านสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และด้านการประเมินผลการเรียนมีระดับปฏิบัติงานจริงในระดับมาก ดังนั้นการศึกษาพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิดด้วย

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งใช้เนื้อหาในรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่เปิดสอนและรับผิดชอบหลักสูตร โดยภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งการฝึกกิจกรรมครั้งนี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมองเห็นแนวทางในการสร้างความคิดแบบต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้การเลือกวิธีพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การสอนการคิดผ่านเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและมีการการสอนที่สอดแทรกการฝึกคิดหรือบูรณาการการสอนความคิดกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายนั้น สามารถพัฒนาได้ในเวลาเรียนตามหลักสูตรกำหนด ทำให้ไม่ต้องใช้เวลาออกในการจัดกิจกรรมและทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย เพราะใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากเหตุผลสำคัญข้างต้น จะพบว่าการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ และการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนดังกล่าว ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคนิคที่หลากหลายบูรณาการลงใน

เมื่อหารายวิชาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงเวลาสอนปกติ ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าการทำวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถส่งเสริมทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยา สำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2. เพื่อสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาสำหรับนักศึกษาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัย แบ่งออกตามระยะการวิจัยโดยการวิจัยระยะที่ 1 ประชากร ได้แก่ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา จำนวน 12 คน การวิจัยระยะที่ 2 ประชากร ได้แก่ อาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา จำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา จำนวน 5 คน

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันการเรียนการสอน และมุ่งสร้างรูปแบบการสอนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี

วิจารณญาณ โดยใช้วิธีการสอน 9 เทคนิค ได้แก่ การใช้คำถาม กรณีศึกษา บทบาทสมมติ ความร่วมมือ วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ศูนย์การเรียนรู้ ปัญหาเป็นฐาน โครงการเป็นฐาน การวิจัยเป็นฐาน โดยมีขอบเขตเนื้อหาในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ 1) ระยะการศึกษาสภาพปัจจุบันในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษา 2) ระยะสังเคราะห์และสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษา และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา สร้างแบบประเมินทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิจัยระยะที่หนึ่ง : การศึกษาสภาพปัจจุบันในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านเทคนิคการสอน สิ่งสนับสนุน บรรยากาศในชั้นเรียน บทบาทครู บทบาทผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับ

นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่

2. ประชากร

อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
จำนวนทั้งหมด 12 คน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธี
วิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามความคิด
เห็นจากประชากรเกี่ยวกับสภาพการเรียนการ
สอนทุกรายวิชาจิตวิทยาที่จัดการเรียนการ
สอนโดยภาควิชาจิตวิทยา ในประเด็นปัญหา
และความต้องการในการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสำหรับนักศึกษา

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ วิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันในการเรียน
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชา
จิตวิทยาสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีขั้นตอนการ
สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและเทคนิควิธีการสอน
แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและขอบข่าย
องค์ประกอบของทักษะการคิดและเทคนิค
การสร้างแบบสอบถาม

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
มากำหนดกรอบคำถามแบบสอบถาม

4.3 จัดทำร่างแบบสอบถาม
โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
เกี่ยวกับผู้ตอบ ข้อความมีลักษณะเป็นรายการ
ให้เลือกตอบแบบปลายปิด ตอนที่ 2 ความคิด
เห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน
แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งเสริมทักษะการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนในปัจจุบัน มีลักษณะแบบมาตราส่วน
ประเมินค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลาย
เปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะใน
การแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.4 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น
เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ รวม 3 คน เพื่อตรวจสอบ
ความถูกต้องด้านโครงสร้างของเครื่องมือ ความ
ตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม โดยมีค่า IOC
ทั้งหมดเท่ากับ .80

4.5 ปรับปรุงเครื่องมือและนำ
ไปใช้กับอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งไม่ใช่ประชากรในการวิจัย
จำนวน 23 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์รายข้อ
โดยการนำค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ
กับคะแนนรวมรายด้านของข้อที่เหลือและรวม
ทั้งหมด (CITC) มาเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ
ผลการหาค่า CITC อยู่ระหว่าง .23 – .96 และมี
ค่าความเที่ยงเท่ากับ .96

4.6 ปรับปรุงเครื่องมือด้านสำนวนภาษาและการใช้คำถามให้เหมาะสม

4.7 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประชากรคืออาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาจำนวน 12 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยระยะที่สอง : สังเคราะห์และสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา สร้างแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย

1. การสังเคราะห์และสร้างรูปแบบการสอน

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่หนึ่งมาสังเคราะห์และสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาในรายวิชากลุ่มจิตวิทยา

1.2 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมี

1.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา ได้แก่ รายวิชาจิตวิทยาสำหรับวิชาชีพครู รายวิชาจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล รายวิชาการวิจัยทางจิตวิทยา รายวิชาการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา และรายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น

2. **กลุ่มประชากร** ได้แก่ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จำนวน 12 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามความสมัครใจในการร่วมวิจัยของอาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างรูปแบบการสอน ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การสร้างแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความหมาย ความสำคัญ กรอบแนวคิด เทคนิคการสอน บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน บรรยายภาคการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และศึกษากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2) ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ ความสามารถในการคิดและ ตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุผล องค์ประกอบ เทคนิคการสอนให้เกิดทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ พฤติกรรมของผู้ที่เกิดทักษะการ คิด การวัดและประเมินผลความสามารถด้าน การคิด

3) ศึกษาและวิเคราะห์ คำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในกลุ่มวิชา จิตวิทยาตามรายวิชาที่สอนเพื่อกำหนดขอบเขต เนื้อหา ศึกษาตำรา เอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชาเพื่อนำมา บูรณาการในการสอน

4) ศึกษากระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและอบรมอาจารย์ ผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 5 คน โดยเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานวิจัย การจัดทำ แผนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย ให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างรูปแบบ การสอนและทำงานวิจัย

5) อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยสร้าง แผนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ฉบับร่าง) ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษา (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย (1) ชื่อแผนการสอน (2) สาระสำคัญ (3) จุดมุ่งหมาย (4) เนื้อหา (5) วิธีการสอน ซึ่งจัดการสอนด้วยเทคนิคการสอนตามขั้น ตอนการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การสังเกต ชั้นที่ 2 การทำความเข้าใจอย่างชัดแจ้งในข้อมูลหรือปัญหา ชั้นที่ 3 การคาดคะเนคำตอบ ชั้นที่ 4 การจัดการกระทำข้อมูลโดยการจำแนกข้อเท็จจริง และชั้นที่ 5 การสรุปข้อมูลโดยใช้เหตุผล (6) สื่อและอุปกรณ์ (7) การวัดและประเมิน ผล เอกสารประกอบการสอน จำนวน 14 แผน แผนละ 3 ชั่วโมงโดยใช้เนื้อหาสาระในกลุ่มวิชา จิตวิทยาจำนวน 5 รายวิชา ได้แก่ (1) รายวิชา จิตวิทยาสำหรับวิชาชีพครู (2) รายวิชาจิตวิทยา ความแตกต่างระหว่างบุคคล (3) รายวิชาการ วิจัยทางจิตวิทยา (4) รายวิชาการจัดการเรียนรู้ เพศศึกษาและรายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การเบื้องต้น

6) ตรวจสอบคุณภาพของ แผนการสอน การตรวจสอบคุณภาพของ แผนการสอน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำร่างแผนการสอน เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะ การคิด จำนวน 3 คน พิจารณาโดยมีข้อคิดเห็น ว่าภาพรวมของแผนการสอนมีความเหมาะสม และมีการจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปฝึกให้ ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้ และมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ 1) ปรับปรุงแก้ไขให้จุดมุ่งหมาย กิจกรรม และการวัดประเมินผลให้มีความสอดคล้องกัน 2) จัดเรียงหัวข้อสื่ออุปกรณ์หลังหัวข้อการ จัดกิจกรรม 3) ปรับกิจกรรมนำสู่บทเรียน ให้ กระชับและสอดคล้องกับจุดประสงค์ 4) ปรับจุดประสงค์ให้มีการฝึกคิดเปรียบเทียบ คิดหาข้อมูลอย่าง เพื่อฝึกคิดหาเหตุผล 5) ปรับ

การจัดกิจกรรมด้านจิตพิสัยและปรับเกณฑ์การวัดประเมินผลท้ายแผนกิจกรรมให้ชัดเจน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 2 นำแผนการสอนที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขในขั้นแรกไปทดลองสอนกับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มเป้าหมายแต่ไม่ใช้กลุ่มเป้าหมาย เพื่อปรับปรุงในด้านเนื้อหาและความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 นำแผนการสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญที่เคยตรวจสอบในขั้นแรก พิจารณาตรวจสอบอีกครั้งในด้านความถูกต้องของโครงสร้างเครื่องมือ ความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม ครั้งที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญให้ ข้อเสนอแนะ และได้ปรับปรุงดังนี้ 1) ปรับกิจกรรมและใบงาน โดยให้ผู้เรียนเลือกข้อมูลที่ผู้เรียนเห็นว่าสามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้เปรียบเทียบ พร้อมให้เหตุผลประกอบการอธิบาย 2) เพิ่มสื่อวีดิทัศน์หรือสื่อที่เคลื่อนไหวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น 3) เพิ่มข้อคำถามเพื่อช่วยฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ 4) ให้ผู้เรียนหาข้อสรุปร่วมกันหลังจากอภิปรายประเด็นย่อยต่าง ๆ

7) ปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

8) จัดพิมพ์แผนการสอนฉบับสมบูรณ์

3.2 การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 5 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยให้มีความรู้ ความสามารถในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการวิจัย

3) ศึกษาคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามรายวิชาที่สอนเพื่อนำเนื้อหาที่สอนมาวางแผนกำหนดขอบเขตเพื่อสร้างแบบทดสอบ มีขั้นตอนดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดกรอบของการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการ

(2) สร้างผังแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(3) เขียนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กำหนดรูปแบบของคำถาม ตัวคำตอบ การตรวจให้คะแนน การร่างและทบทวนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีจำนวนข้อสอบอยู่ระหว่าง 180 -200 ข้อ

(4) ตรวจสอบคุณภาพขั้นต้นของเครื่องมือ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ

นำข้อเสนอแนะไปแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์ ครั้งที่ 1 ผลการตรวจสอบพบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา ทั้ง 5 รายวิชา มีความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัด กับจุดประสงค์ (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

(5) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยใน 5 รายวิชา ซึ่งมีจำนวนข้อสอบอยู่ระหว่าง 150 - 200 ข้อ และมีเนื้อหาสอบกลางภาคเรียนและสอบปลายภาคเรียนไปทดลองใช้กับใช้สอบนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน

(6) นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 50% กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแล้วคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าความยากระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยทุกรายวิชา มีจำนวนข้อคำถามที่มีความยากอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม อย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของ แต่ละรายวิชา และทุกรายวิชา มีจำนวนข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ ($r \geq .20$) อย่างน้อยร้อยละ 40 ขึ้นไปของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของแต่ละรายวิชา สำหรับค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณจากสูตร KR-20 ความเชื่อมั่นของ ทั้ง 5 รายวิชา มีค่าระหว่าง .70- .95 ได้จำนวนรายวิชาละ 150 - 180 ข้อ

(7) ปรับปรุงแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและนำไปทดสอบกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน

50 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน คือ KR-20 โดยรายวิชาจิตวิทยา สำหรับวิชาชีพครู มีค่าเท่ากับ .70 รายวิชาจิตวิทยาความแตกต่าง มีค่าเท่ากับ .87 รายวิชาการศึกษาทางจิตวิทยา มีค่าเท่ากับ .95 รายวิชาการจัดการเรียนรู้เพศศึกษามีค่าเท่ากับ .83 และรายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น มีค่าเท่ากับ .83 จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์ ได้จำนวนรายวิชาละ 150 - 180 ข้อ

3.3 การสร้างแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1) ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับกรวัดและประเมินทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2) เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและการสร้างแบบประเมินการวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ผู้ร่วมวิจัย 5 คน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้ร่วมวิจัยให้มีความรู้ความสามารถ ในการสร้างแบบวัด

3) ศึกษาทฤษฎีและตัวอย่างแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้วางแผนกำหนดขอบเขตเพื่อสร้างแบบวัดทักษะการคิด โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายกำหนดกรอบของการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการ

(2) สร้างผังแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

(3) เขียนแบบวัดทักษะการคิด กำหนดรูปแบบคำถาม ตัวคำตอบ การตรวจให้คะแนน การร่างข้อสอบ ทบทวนร่างข้อสอบ โดยแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบรายงานตนเอง (Self-report) คือให้ผู้ตอบอ่านข้อความที่กำหนดให้ทั้ง 42 ข้อ แล้วพิจารณาสรุปความตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 16 สถานการณ์ อย่างรอบคอบ แล้วเลือกตอบข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองให้มากที่สุดเพียงข้อเดียว ทั้งนี้แบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ จริง น่าจะเป็นจริง ไม่น่าจะเป็นจริง ไม่เป็นจริงเลย วิธีการคิดคะแนนที่ได้จากการตอบใช้วิธีการตรวจให้คะแนนคำตอบที่ถูกต้อง ทั้งนี้หากเลือกคำตอบ ถูก ได้ 1 คะแนน หากเลือกคำตอบ ผิด ได้ 0 คะแนน

(4) ตรวจสอบคุณภาพขั้นต้นของเครื่องมือ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาทักษะการคิดตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ และนำข้อเสนอแนะไปแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์ ครั้งที่ 1 ผลการตรวจสอบพบว่า พบว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

(5) นำแบบวัดทักษะการคิดไปทดลองใช้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน

(6) นำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ทางสถิติ ปรับปรุงแก้ไข ผลการทดสอบพบว่า มีค่าความเที่ยงจากการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.45

(7) นำแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตรวจสอบครั้งที่ 2 แก้ไขปรับปรุง

(8) จัดพิมพ์แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณฉบับสมบูรณ์

3.4. จัดพิมพ์รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาซึ่งประกอบด้วย

3.4.1 แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา

3.4.2 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

3.4.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยา ได้แก่ รายวิชาจิตวิทยาสำหรับวิชาชีพครู รายวิชาจิตวิทยา ความแตกต่างระหว่างบุคคล รายวิชาการวิจัยทางจิตวิทยา รายวิชาการจัดการเรียนรู้ เพศศึกษาและรายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

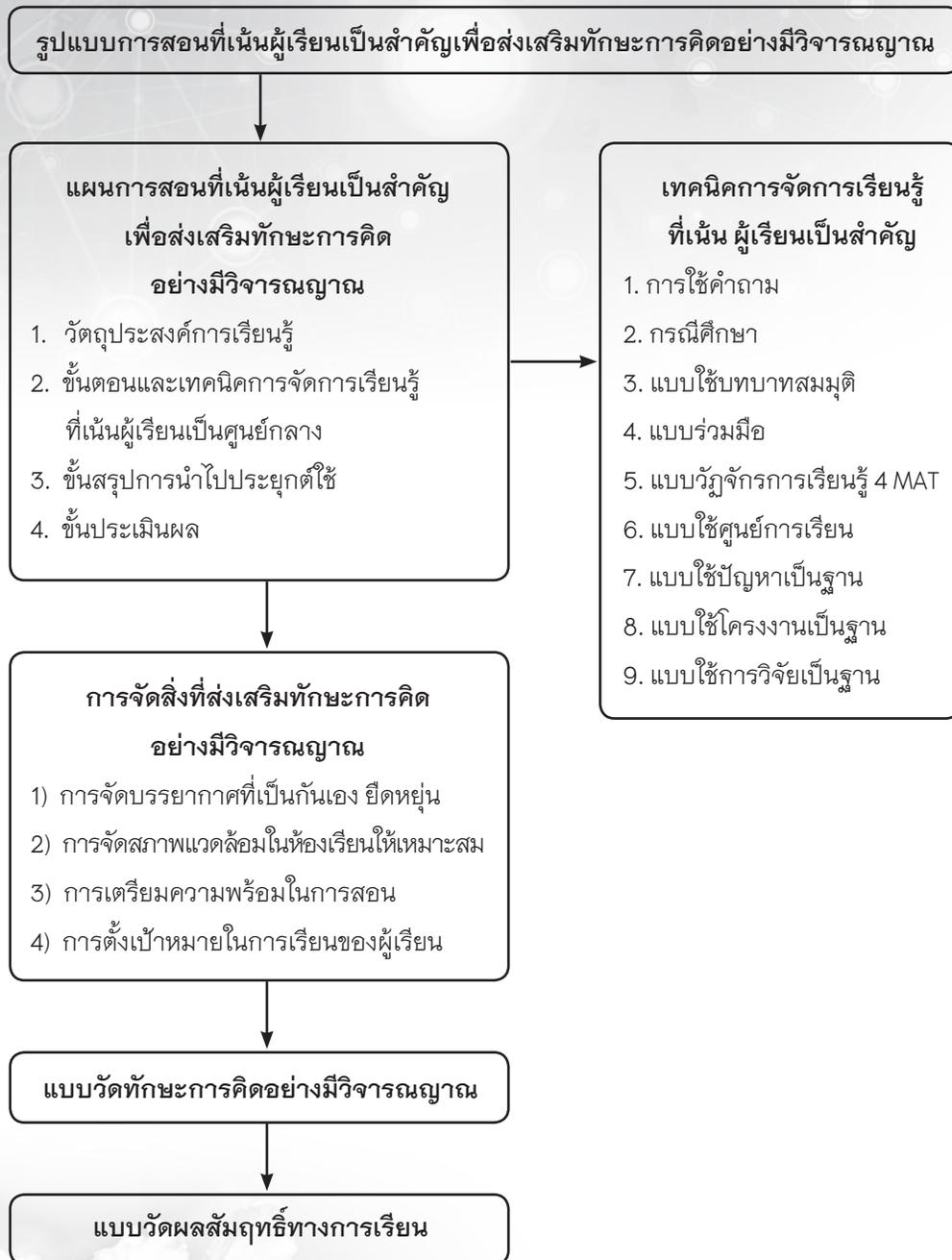
1. สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.67$, S.D. = .39) โดยมีการจัดการเรียน การสอนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรม การเรียนการสอน 2) ด้านการจัดบรรยากาศ ในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้าน บทบาทผู้สอน และ 4) ด้านบทบาทผู้เรียน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจุบันผู้สอนมี บทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญอยู่ในลำดับแรก ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$, S.D. = .32)

รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, S.D. = .37) ด้านบทบาทผู้เรียนซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$, S.D. = .59) และด้านการจัดบรรยากาศ

ในชั้นเรียน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.48$, S.D. = .47) สำหรับประเด็นที่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนานั้น พบว่ามีกิจกรรมที่ มีการจัดอยู่ในระดับปานกลางหลายกิจกรรม ได้แก่ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนโดยเฉพาะ การทำให้ห้องเรียนมีอุณหภูมิสภาพอากาศ ถ่ายเทอย่างเหมาะสม ด้านการจัดการเรียน การสอนเรื่องการฝึกศึกษาร่วมกันกำหนด เกณฑ์การประเมินและคัดเลือกวิธีแก้ปัญหา ด้านบทบาทผู้สอน คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเองตามความ สนใจมากกว่าหวังเพียงคะแนน ด้านบทบาท ผู้เรียน คือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความช่าง ซักถามในสิ่งที่สงสัยและสนใจ

2. การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสำหรับนักศึกษาในรายวิชาการกลุ่มจิตวิทยา ประกอบด้วย 1) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การจัดสิ่งที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ 3) แบบวัดทักษะการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ และ 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สำหรับรายละเอียดลักษณะของรูปแบบการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

1. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) ขั้นตอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ชั้นสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ และ 4) ขั้นตอนการวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.2 ขั้นตอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และแจ้งจุดประสงค์หรือบททวนความรู้เดิมให้ผู้เรียน

2) ขั้นสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดกิจกรรมในขั้นนี้เป็นการเสนอเนื้อหาในรายวิชาที่กำหนดด้วยสื่อที่หลากหลาย อาทิ สิ่งพิมพ์ สิ่งของจริง เกม บทบาทสมมติ เป็นต้น เพื่อกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนฝึกคิดและฝึกปฏิบัติตามกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นโดยใช้คำถาม เสริมแรง เตรียมอุปกรณ์ อำนวย

ความสะดวกเพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 9 เทคนิค ได้แก่ 1) แบบการใช้คำถาม 2) แบบใช้กรณีศึกษา 3) แบบใช้บทบาทสมมติ 4) แบบร่วมมือ 5) แบบวิจัยการเรียนรู้ 6) MAT 7) แบบใช้ศูนย์การเรียนรู้ 8) แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 9) แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน และมีการฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังนี้

ขั้นที่ 1 ฝึกสังเกต เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรับรู้ข้อมูล ทั้งหลากหลายวิธีและแหล่งข้อมูลเพื่อให้เข้าใจและเกิดความคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล รวมทั้งสามารถสรุปใจความสำคัญอย่างถูกต้องตรงกับข้อมูล

ขั้นที่ 2 ฝึกอธิบาย ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนตอบและตั้งคำถาม เพื่อแสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยตามเหตุผลและหลักฐาน ประกอบความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ฝึกรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักฐานข้อมูล โดยไม่ใช้อารมณ์หรือทูล

ขั้นที่ 4 ฝึกเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความแตกต่างกับความคล้ายคลึงกันของสิ่งที่ศึกษา ฝึกสรุปจัดกลุ่มสิ่งที่เป็นพวกเดียวกัน เชื่อมโยงเหตุการณ์เชิงเหตุผล อุปมาอุปไมย

ขั้นที่ 5 ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ผู้สอน ควรจัดเตรียมสถานการณ์ หรือกรณีศึกษาเพื่อฝึกผู้เรียนวิเคราะห์เหตุการณ์ แนวคิด การกระทำ โดยจำแนกส่วนดีและส่วนเสียหรือส่วนใดสำคัญ

ส่วนใดไม่สำคัญออกจากข้อมูลทั้งหมด พร้อมยกเหตุผลประกอบการจำแนกข้อมูล

ขั้นที่ 6 ฝึกสรุปผล เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกพิจารณาข้อมูลที่เชื่อมโยงส่งผลต่อสิ่งที่ศึกษาแล้วสรุปผลให้ถูกต้องตามหลักฐานข้อมูลที่ค้นพบใหม่

3) ขั้นสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวคิดหลักการหรือความคิดรวบยอดและเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตตามจุดประสงค์ในแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้

4) ขั้นการวัดและประเมินผล โดยหลังจากที่ผู้เรียนทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้สอนจะประเมินผลงานผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเสนอผลที่เป็นข้อบกพร่องและจุดดี ซึ่งจะได้รับคำชมเมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมหรือผลงานที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ใช้วิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 9 เทคนิค ดังนี้

1) เทคนิคการสอนแบบการใช้คำถาม มี 3 ขั้น คือ ขั้น 1 เตรียมคำถาม ผู้สอนควรเตรียมคำถามที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสร้างคำถามอย่างมีลักษณะที่ขั้นที่ 2 การใช้คำถาม ผู้สอนสามารถจะใช้คำถามในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผล โดยการสรุป

บทเรียนผู้สอนอาจจะใช้คำถามเพื่อการสรุปบทเรียน

2) เทคนิคการสอนแบบใช้กรณีศึกษามีขั้นตอน 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการสอน ขั้นที่ 2 การนำเสนอกรณีตัวอย่าง ขั้นที่ 3 การศึกษากรณีตัวอย่างและการอภิปราย

3) เทคนิคการสอนแบบใช้บทบาทสมมติมี 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 เตรียมการประกอบด้วยกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะและกำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ ขั้นที่ 2 แสดงมี 6 ขั้น ได้แก่ การอุ่นเครื่อง เลือกตัวผู้แสดง จัดฉากแสดง เตรียมผู้สังเกตการณ์ เตรียมพร้อมก่อนแสดงขั้นที่ 3 วิเคราะห์และอภิปรายผลขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

4) เทคนิคการสอนแบบร่วมมือมี 8 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การเล่าเรื่องรอบวง (Round Robin) ขั้นที่ 2 มุมสนทนา (Corners) ขั้นที่ 3 คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) ขั้นที่ 4 คู่คิด (Think-pair Share) ขั้นที่ 5 ปริศนาความคิด (Jigsaw) ขั้นที่ 6 กลุ่มร่วมมือ (Co-op) ขั้นที่ 7 การร่วมมือแข่งขัน (Games Tournament) ขั้นที่ 8 ร่วมกันคิด (Numbered Together)

5) เทคนิคการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีขั้นตอนการจัด 8 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Creating Experience) ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ (Analyzing Experience) ขั้นที่ 3 ปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด (Integrating Reflections Into Concepts) ขั้นที่ 4 พัฒนาความคิดรวบยอด (Developing Theories and Concepts) ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามหลักการ (Working

on Defined Concepts) การสอนในขั้นนี้เป็นการฝึกพัฒนาผู้เรียนให้มีรูปแบบการเรียนรู้แบบที่ 3 (Commonsense Learners) ขั้นที่ 6 ต่อเติมเสริมสร้าง (Messing Around) ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลงานและแนวทางการประยุกต์ใช้ (Analyzing Their Own Application of The Concepts For Usefulness) ขั้นที่ 8 ลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความรู้ (Do it Themselves and Sharing What They Do With Others)

6) เทคนิคการสอนแบบใช้ ศูนย์การเรียนรู้ มี 3 ชั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ผู้สอนสร้างข้อตกลงกับผู้เรียนทั้งชั้นก่อนเกี่ยวกับลักษณะของวิธีการเรียน การปฏิบัติเกี่ยวกับเวลาและความรับผิดชอบ ขั้นที่ 2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเข้าประจำศูนย์ เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นให้หัวหน้ากลุ่มหยิบบัตรคำสั่งอ่านและให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติตามบัตรคำสั่ง ขั้นที่ 3 เมื่อครบเวลาที่กำหนดให้ผู้สอนบอกให้ผู้เรียนสลับเปลี่ยนศูนย์ตามลำดับ สำหรับผู้เรียนกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนเวลาให้เข้าศูนย์พิเศษหรือศูนย์สำรองก่อน เพื่อศึกษาความรู้พิเศษที่จัดเตรียมไว้ให้ เมื่อศึกษาและทำกิจกรรมจนครบทุกศูนย์แล้วให้ผู้เรียนอภิปรายซักถามหรือเสนอรายงานตามแต่จะกำหนดให้เหมาะสม

7) เทคนิคการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 4 ชั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 4 การตรวจคำตอบ

8) เทคนิคการสอนแบบใช้โครงงานเป็นฐานมี 4 ชั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 3 ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผล

9) เทคนิคการสอนแบบใช้การวิจัยเป็นฐาน มี 8 ชั้น ได้แก่ขั้นที่ 1 ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์หรือปัญหาที่ผู้สอนกำหนดให้ ขั้นที่ 2 ผู้เรียนร่วมกันวางแผนหาคำตอบของประเด็นคำถามหรือแนวทางการแก้ปัญหาและมอบหมายภารกิจให้สมาชิกในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้อภิปรายร่วมกัน ขั้นที่ 4 สมาชิกอภิปรายหาข้อสรุปของคำตอบเพื่อหาทางแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 สมาชิกกลุ่มเรียบเรียงข้อสรุปเป็นบทความวิชาการ ขั้นที่ 6 ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอบทความวิชาการ ขั้นที่ 7 ให้ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาเป็นชิ้นงานเดี่ยว โดยให้เรียบเรียงบทความวิชาการจากหัวข้อที่แต่ละกลุ่มสนใจ ขั้นที่ 8 ให้ผู้เรียนบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้

2. การจัดสิ่งส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมการคิดและบทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด ดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เป็นบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ยืดหยุ่น มีความเป็นมิตร และมีการจัดบรรยากาศด้านกายภาพและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น จัดรูปแบบโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน การกำหนดจำนวนผู้เรียนให้เหมาะสมกับขนาดห้องเรียน

2.2 บทบาทผู้สอน ผู้สอนแสดงบทบาท ดังนี้ 1) ศึกษาและจัดเตรียมกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่ทั้ง 9 เทคนิค 2) มีความเป็นกันเอง ยืดหยุ่น สร้างความรู้สึกที่ปลอดภัย

มั่นใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 3) ความเคารพความคิดของผู้เรียนทุกคนและยอมรับการตัดสินใจของตนเอง 4) สนับสนุนความคิดที่แปลกใหม่และการแสวงหาคำตอบที่มีความหลากหลาย 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษา ค้นพบปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 6) ให้คำวิจารณ์ที่สร้างสรรค์ ให้การเสริมแรง 7) มีลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวก

2.3 บทบาทผู้เรียน ผู้เรียนควรมีบทบาทดังนี้ 1) ตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ 2) สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 3) ช่างสังเกต ซักถาม 4) สร้างความพร้อมในการเรียนด้านจิตใจ ร่างกายและเวลา 5) มีส่วนร่วมในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่เรียนด้วยกันและผู้สอน 6) มีอารมณ์ขันและเรียนรู้ด้วยความสุข 7) นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือในชีวิตประจำวันได้

3. แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดโดยมีลักษณะและคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 42 ข้อ จาก 16 สถานการณ์ครอบคลุมกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ขั้นตอน และสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ของบุคคลที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ 7 พฤติกรรม ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ จริง น่าจะเป็นจริง ไม่น่าจะเป็นจริง ไม่เป็นจริงเลย ทั้งนี้หากเลือกคำตอบ ถูกได้ 1 คะแนน หากเลือกคำตอบ ผิด

ได้ 0 คะแนน

3.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความเที่ยงจากการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.45

4. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดโดยมีลักษณะและคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยา 5 วิชา ได้แก่ จิตวิทยาสำหรับวิชาชีพครู, จิตวิทยา ความแตกต่างระหว่างบุคคล, วิชาการจิตวิทยา, จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้นและวิชาการจัดการเรียนรู้อุปสรรคศึกษาประกอบไปด้วยข้อคำถามเป็นชนิดเลือกตอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก หรือ 5 ตัวเลือก ได้จำนวนรายวิชาละ 150 – 180 ข้อ

4.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยาทั้ง 5 รายวิชา มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดกับจุดประสงค์ (The Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกรายวิชา มีจำนวนข้อคำถามที่มีความยากอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมอย่างน้อยร้อยละ 60 ของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของแต่ละรายวิชาและทุกรายวิชา มีจำนวนข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก

ตามเกณฑ์ ($r \geq .20$) อย่างน้อยร้อยละ 40 ขึ้นไป ของจำนวนข้อคำถามทั้งหมดของแต่ละรายวิชา สำหรับค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณจากสูตร KR-20 ความเชื่อมั่นของทั้ง 5 รายวิชา มีค่าระหว่าง .70 - .95

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 3) ด้าน บทบาทครู และ 4) ด้านบทบาทนักศึกษา พบว่าในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยา มีการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจุบันผู้สอนมีบทบาทในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านบทบาทผู้เรียนตามลำดับ สำหรับ ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล ที่พบจากการเสนอความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้สอนที่ระบุว่า สภาพห้องเรียนมีขนาดห้องที่คับแคบ จำนวนผู้เรียนไม่เหมาะสมกับขนาด ของห้องเรียน และอากาศร้อนอบอ้าวทำให้ ผู้เรียนขาดสมาธิ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่มี ประสิทธิภาพ นอกจากนี้สื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนเช่น คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์และโต๊ะเก้าอี้ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายให้เหมาะสมกับการจัด กิจกรรม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการ ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพราะแนวคิดของ

ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ (2550) กล่าวว่า สภาพ แวดล้อมในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ร่มรื่นเป็น ระเบียบและมีบรรยากาศที่ดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและ เสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ในขณะที่ ผลการศึกษาของยศ ทรัพย์เย็น (2547) เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการ เรียนการสอนระดับอุดมศึกษากับความคิด อย่างมีวิจารณญาณของนิสิตมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาเขตบางเขน และวิทยาเขตกำแพงแสน ที่พบว่า นิสิต มีความเห็นว่าการจัดการสอนของอาจารย์ ด้านวิธีการสอน ด้านสร้างบรรยากาศในชั้น เรียนมีระดับปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความแตกต่างในการ บริหารจัดการของแต่ละหน่วยงานในด้านการ จัดการเรียนการสอนและถ้าหน่วยงานสามารถ ส่งเสริมอุปกรณ์และ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ก็จะทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า มีการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาอยู่ในระดับมาก แต่ เมื่อพิจารณาในรายข้อ กลับพบว่า มีบางราย ด้านที่มีการจัดอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด เกณฑ์การวัดและประเมินผลและการกระตุ้น ให้ผู้เรียนช่างซักถามสิ่งที่สงสัยและสนใจ การส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการ ค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจมากกว่า ทำงานเพื่อหวังผลเพียงได้คะแนน ซึ่งสภาพ

การณดังกล่าวไม่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุษา ปราบหงส์ (2550) เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนโดยยังมีการเน้นที่การบรรยายและจดจำเนื้อหาไปสอบมากกว่าการคิดแก้ปัญหา ซึ่งเกี่ยวกับแนวการวัดและประเมินผลแนวใหม่ที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จนั้นควรให้ผู้เรียนในฐานะผู้ถูกวัดและประเมินผลเป็นผู้มีส่วนร่วมอันสำคัญยิ่งในกระบวนการวัดและประเมิน รวมทั้งการใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัตนอย่างต่อเนือง โดยมีครูในฐานะผู้สอนและผู้วัดประเมินคอยอำนวยความสะดวกหรือเสริมพลังให้เกิดการเรียนรู้ (Learning Empowerment) และสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่มสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถหรือทักษะไปได้สูงสุดตามศักยภาพของตน (องอาจ นัยพัฒน์, 2553)

2. ผลการสร้างรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีขั้นตอนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด โดยจัดกิจกรรมในลักษณะการเสนอเนื้อหาในรายวิชาที่กำหนดด้วยสื่อที่หลากหลาย อาทิ สิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งของจริง เกม บทบาทสมมติ เพื่อกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนฝึกคิดและฝึกปฏิบัติตามกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นโดยใช้คำถาม เสริมแรงเตรียมอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกเพื่อสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมทักษะการคิดด้วยเทคนิคการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 9 เทคนิค ได้แก่ 1) แบบการใช้คำถาม 2) แบบใช้กรณีศึกษา 3) แบบใช้บทบาทสมมติ 4) แบบร่วมมือ 5) แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT 6) แบบใช้ศูนย์การเรียนรู้ 7) แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 8) แบบใช้โครงงานเป็นฐาน 9) แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเทคนิคการสอนดังกล่าวสามารถส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเกียรติกำจร กุศลและทัศนีย์ เสมียนเพชร (2550) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประยุทธ์ ไทยธานี (2551) ที่พบว่า การใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดหมวกคิดหกใบที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู และพบว่า นักศึกษาคูรากลุ่มทดลองที่ใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดหมวกหกใบมีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อนึ่งในกรณีเดียวกัน พบว่า นอกจากแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวข้างต้น พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมีหลายวิธีการสามารถพัฒนาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เช่น การพัฒนารูปแบบการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานบนสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริม

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนิสิตปริญญาบัณฑิต (สุรศักดิ์ สีนประกอบ,
2557)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี
วิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สำหรับนักศึกษาและแบบวัดทักษะการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณมีความเหมาะสมสำหรับนำไป
ประยุกต์ใช้ประกอบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ
การคิดในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาสำหรับผู้เรียน
ในระดับอุดมศึกษา โดยนำไปใช้จัดกิจกรรม
การเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับ
วิชาชีพครู รายวิชาจิตวิทยาความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล รายวิชาการวิจัยทางจิตวิทยา
รายวิชาการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาและ
รายวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ
เบื้องต้น

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยามีความเหมาะสม
สำหรับนำไปใช้กับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชา
ตามที่ระบุในการวิจัยนี้เท่านั้นและควรมีเนื้อหา
สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาตามที่กำหนด
ในงานวิจัยนี้

3. ผู้ที่จะนำรูปแบบการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนควรศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้อย่างละเอียดทั้ง 9 ให้ชำนาญก่อน
นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพราะจะทำให้
การจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสำหรับนักศึกษาที่ได้จากการศึกษาวิจัย
ไปทดลองใช้จริงและรายงานผลการวิจัยเพื่อให้
เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำแบบวัดทักษะการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและแบบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนในกลุ่มรายวิชาจิตวิทยาไปใช้จริง
ในการเรียนการสอน และมีการปรับปรุงพัฒนา
ตามผลการศึกษาที่ค้นพบ หรือในกรณีที่มีการ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระในหลักสูตร
ที่มีการปรับปรุงพัฒนาในรอบระยะเวลาตามที่
กำหนด ควรมีการปรับเนื้อหาทั้งการเรียนการ
สอนและการวัดและประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกำจร กุศล และทัศนศรี เสมียนเพชร. (2550). ผลการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น. สืบค้นจาก www.tci-thaijo.org/index.php/JNAE/article/view/49420
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ประยุทธ์ ไทยธานี. (2551). ผลการใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดทฤษฎีการคิดหกใบไม้ต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู. สืบค้นจาก www.old.nrru.ac.th/grad/datateacher.php?id=181
- พรทิพย์ ศิริภัทรราชย์. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/executivejournal/article/view/80766/64305>
- ยศ ทรัพย์เย็น. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษากับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาเขตบางเขนและวิทยาเขตกำแพงแสน. สืบค้นจาก www.tnrr.in.th/2558/?page=result_search&record_id=242688
- ศิวภรณ์ สองแสน, สมบัติ คชสิทธิ์, บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, และฐิติพร พิษยกุล. (2557). การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยรูปแบบ MAPLE. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/download/.../21659>
- สุรศักดิ์ สีนประกอบ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานบนสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการสืบค้นข้อมูลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตปริญญาบัณฑิต. สืบค้นจาก <https://thesis.grad.chula.ac.th/current.php?mode=show&id=5583446827>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). คู่มือจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ: บริษัทรัตนพรชัย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). ฟังคิดให้คิดเป็นคิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: โยโหม.

- อุษา ปราบหงส์. (2550). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรายวิชาพฤกษศาสตร์มนุษย์กับการพัฒนาตนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สืบค้นจาก <https://research.rdi.ku.ac.th/forest/Search.aspx?keyword>
- องอาจ นัยพัฒน์. (2553). การวัดประเมินในชั้นเรียน: วิวัฒนาการและแนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) *E-Journal*, 2(3), 1-10. สืบค้นจาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/swurd/article/view/903>

